

Trollkarlens son
Jörgen Hansen

Förlaget Orda
Barn och Ungdom

LÄSPROV

TROLLKARLENS SON

av

Jörgen Hansen

1:a upplagan Förlaget Orda AB 2012

© Jörgen Hansen 2012

Omslag: Okapi-Grafik

Typografi: Palatino

Utgiven av Förlaget Orda AB

Tryckt i Polen 2012

ISBN 978-91-7497-011-1

www.forlagetorda.se

1

Ända tills dagen Torsten försvann var Mats en helt vanlig tolvåring. Han var med i simklubben, läste böcker från biblioteket, och sen han börjat på Nyvångsskolan var tjejer plötsligt viktigt. Varför visste han inte. När det fanns en tjej i närheten, vilken tjej som helst, hade han ingenting att säga. Han försökte men huvudet tömdes när tjejerna närmade sig. Och ju närmare de kom desto tommare blev det tills bara ett par, tre hjärnceller for runt inne i vakuumet. Inte för att tjejerna märkte det. De la inte ens märke till Mats. Det gjorde ingen. Han var inte lång som Långe-Jan men inte heller kort som Micke, inte populär som Tommy men inte hatad som Klepto, inte smal som Kaj men inte tjock som Andy. Det enda ovanliga med honom var att hans mamma var död och att han bodde ensam med sin pappa. Men det är inte heller så ovanligt.

Mats och Torsten bodde i Dalby utanför Lund i ett litet rött tegelhus som borde ha sett ut som alla de andra små röda husen i villaområdet. Fem små rum, ett litet kök och en liten tomt. Alla husen runt Biskopsvägen, Domprostvägen, Prostvågen, Kyrkoherdesvägen, Pastorsvägen och vidare ner i den kyrkliga hierarkin var identiska. Utom det de bodde i. Det var Torstens förtjänst. Mats tyckte det var

pinsamt men Torsten kunde inte hjälpa det. Allt han rörde vid blev av någon anledning annorlunda. Han försökte vara som resten av världen, men det lyckades aldrig riktigt. Man insåg det redan när man gick förbi på gatan. Mellan villorna och gatan fanns en två meter bred remsa som man inte kunde använda till något förnuftigt. Det vanliga var att man planterade en häck och lite gräs där, eller eventuellt en blomrabatt om man var lagd åt det hållet. Deras hus var annorlunda. Ja, inte huset själv. Det såg likadant ut som alla andra. Rött tegel och längst upp brunbetsat trä. Men det såg man inte. Huset och marken fram till gatan var täckt med björnbärssnår. Täta ogenomträngliga snår som nådde upp till taket, och som en dag skulle ta över världen om inte någon av grannarna i rent självförsvar köpte en ekonomiförpackning Roundup. Från grinden till husdörren gick en smal slingrande stig där man måste se upp så att man inte förlorade mössan. Det märkliga var att Torsten inte förstod att det var något fel med deras hus. När Mats tyckte att de måste göra något åt björnbärssnåren sa Torsten bara att björnbär var gott.

Tisdagen Torsten försvann började som vanligt. Skola tills fyra, och sen ett snabbt besök på biblioteket på hemvägen. En dag som alla andra. Torsten var hemma när Mats kom in. Det var han alltid. Han såg upp från bildskärmen och sa:

”Glömde du något?”

”Det är eftermiddag, pappa”, svarade Mats trött. ”Skolan är slut.”

Torsten stirrade överraskat på honom.

”Satan! Jag har glömt att handla.”

Torsten drabbades alltid av panik när han insåg att dagen tagit slut utan att han märkt det. Allt var som vanligt. Det var tjatigt men man kunde inte göra något åt det.

”Du hinner”, försökte Mats lugna honom men Torsten hörde inte.

Snabbt sparade Torsten vad han höll på med, stängde av datorn och började leta efter sina andra glasögon. Han hade två par glasögon. Ett par han behövde när han arbetade, och ett par som han gjorde allting annat med. Datorglasögonen låg på tangentbordet när han inte använde dem, Torsten var nog med allt som hade att göra med datorn, men det andra paret kunde han aldrig hitta. Inte heller denna gången.

Mats gick ut i köket och höll upp ett glas mjölk. Medan han drack betraktade han på fåglarna i trädgården. Två gråsparvar grälade över något de hittat på fönsterblecket, medan en rödfink överlägset väntade på att de skulle tappa sin skatt. De hade mer fåglar i trädgården än någon av grannarna. Torsten sa att det berodde på att deras trädgård liknade en skog och fåglar gillar sådant. Det gjorde grannarna inte. Ibland undrade grannarna varför Torsten bodde i villa när han inte tyckte om trädgård och trädgårdsskötsel. Torsten brukade svara att det inte var trädgården han hade något emot, utan bara skötseln. Inte för att han behövde säga det. Det märkte man på trädgården. Där det borde växt gräsmatta och potatis fanns det täta snår brutna av ett par ståtliga ekar. Det var det konstiga med trädgården. Trots att Torsten inte gjorde någonting för att den skulle trivas växte allting så fort att det gjorde grannarna nervösa. Docenten i botanik två kvarter längre ner sa att enda stället han sett något liknande var i den tropiska regnskogen. När Mats var liten tyckte han att det var den bästa trädgården i Dalby. Byggde man en koja var det inte säkert att man kunde hitta den igen, och ett bättre ställe att studera fåglar och djur fanns inte. Mats hade varit stolt över trädgården på den tiden. Nu för tiden skämdes han. Det var pinsamt att grannen mitt emot, överläkaren, klagade på att Torstens löv ramlade ner på hans tomt varje höst, och det blev inte bättre av att Torsten brukade säga att han inte insåg att det var något problem, att nästa höststorm säkert skulle städa

bort löven. Ta med dem till skogen där de hörde hemma. Faktiskt brukade det bryta ut en fruktansvärd storm natten efter att överläkaren hotat med polis och hälsovårdsnämnd, och efter stormen var löven borta vilket retade överläkaren ännu mer.

Mats hörde hur Torsten svor inifrån arbetsrummet. Medan Mats väntade passade han på att duka av Torstens frukostrester och torka av bordet. Tydligt hade Torsten inte hunnit äta lunch. Eller så hade han glömt det igen. Ibland undrade Mats vem som tog hand om vem egentligen. Torsten tjänade alla pengar de behövde med sin dator, men i allt annat var han som ett barn. Hjälplos. Om inte Mats påminde honom skulle han inte komma ihåg att äta eller byta kläder - för att inte tala om att duscha. Han drack upp mjölken, diskade glaset och ställde undan det. Som vanligt kände han sig lite taskig för att han inte sa något om glasögonen. En av lärarna hade sagt att om man lät slarviga personer leta tillräckligt blev de mindre slarviga. Än så länge hade det inte hjälpt.

”Glasögonen ligger på hyllan”, ropade Mats när han tyckte att Torsten fått leta tillräckligt länge.

Det var vanliga dagar signalen för att Torsten skulle slita åt sig dem och galoppera iväg som en travhäst som just hört att vinnaren fick extra havre, ut genom ytterdörren, upp på cykeln och i väg mot Konsum. Mats förstod aldrig varför det var en sådan panik, det fanns gott om tid för att handla innan de skulle äta, men sådan var Torsten. Han kunde sitta framför datorn och drömma en hel dag utan att märka att tiden gick, men när han reste sig måste allt hända samtidigt. Denna tisdag var det annorlunda. Efter att Torsten fått på sig glasögonen och slutat svära slog inte dörren igen med ett brak som den brukade. Först tänkte Mats inte närmare på saken, utan gick in i sitt rum och la sig på sängen med en bok från biblioteket. Den var inte särskilt bra, handlade

om en kille i Malmö som bodde på Rosengård och hade problem i skolan, men fick duga. Imorgon skulle han gå förbi biblioteket igen och låna nya. Han kunde så klart läsa en av sina egna men han hade läst dem för många gånger.

Fortfarande hördes inte dörren.

Kanske hade Torsten stängt tyst istället för att smälla igen den? Nu blev Mats orolig. Torsten kunde inte stänga dörrar tyst. Ytterdörren gick alltid igen med en knall när Torsten passerade den.

Det första Mats såg i hallen var att dörren till källartrappan stod öppen. Det hade kanske inte varit så farligt om det inte varit för att husen på Kaplansvägen inte hade någon källare. De var byggda på betongplattor som låg direkt på jorden.

”Fuskbygge”, sa Torsten som om han förstått sig på sådant.

Mats blev stående och stirrade på den öppna dörren. Det var inte klokt. Han visste att det inte fanns någon källaren under huset. Inte ens en hemlig som Torsten byggt som en överraskning. För det första kunde Torsten inte bygga saker, för det andra kunde han inte hålla något hemligt och för det tredje gick det inte att gräva källare under Dalbyhusen. Försökte man skulle de rasa.

Där dörren till källartrappan låg fanns i vanliga fall en garderob där dammsugaren stod. Mats kunde inte se minsta skymt av vare sig garderob eller dammsugare. När han kikade ner i källaren kunde han se att ljuset var tänt där nere. I själva trappan fanns ingen lampa, men ljuset nerifrån räckte för att man skulle kunna se var man trampade. Om man var beredd att gå ner i en källare som inte existerade. Mats lutade sig fram och försökte se mer av källaren. Det gick inte. Längst ner svängde trappan så att det enda man såg var en kal betongvägg.

Torsten hade försvunnit nerför trappan, ner i källaren.

Någon annan möjlighet fanns inte. Om han gått ut genom dörren skulle Mats ha hört honom och han kunde inte ha använt terrassdörren eftersom han då varit tvungen att passera Mats rum.

Han måste ha gått ner i källaren.

Källaren som inte fanns.

Mats undrade om han blivit tokig. Kanske hade han alltid varit tokig. Kanske hade de alltid haft en källare men Mats var så tokig att han inte märkt det.

Nej, han var inte tokig. Han var säker på att han inte var tokig. Tyvärr. Om man är tvungen att välja mellan att gå nerför en trappa som inte existerar, ner i en källare som aldrig funnits, och att vara tokig så är det bättre, mycket bättre, att vara tokig.

Tveksamt kände Mats med foten på första trappsteget. Trappan kändes som vilken källartrappa som helst. Gjuten betong. Grå och hård. En sådan trappa som finns i alla hus med källare. Men det var ingen vanlig källartrappa hur vanlig den än verkade. Det var en källartrappa som inte existerade, som aldrig hade existerat.

”Antagligen ett fuskbygge det också”, tänkte Mats dyster.

Det var som det var. Han var tvungen att gå ner och se vad som hänt Torsten. Att ringa polisen och berätta att hans pappa försvunnit nerför en trappa som inte fanns, ner i en källare som aldrig funnits, var inte lönt. Om Mats ville bli utskrattad fanns det lättare sätt. Det räckte med att han lät Torsten köpa kläder åt honom. Klart att han kunde hämta grannen. Han behövde inte berätta att det handlade om en källare, utan nöja sig med att säga att Torsten blivit dålig. Risken var att källartrappan skulle försvinna igen innan Mats fått med sig någon. Försvinna med Torsten där nere i källaren som inte fanns. Dessutom var inte Mats säker på att Torsten ville att grannarna kände till källaren. Han var inte ens säker på att han själv ville att de kände till den.

Mats tog ett djupt andetag och satte foten på trappan. Han ångrade sig och gick bort till paraplystället. Där tog han Torstens promenadkäpp från Amerika. Den var tung och grov, gjord av något konstigt amerikanskt träslag, och om det fanns någon där nere i källaren kunde den vara bra att ha. Visserligen tvivlade Mats på att sådana som gömde sig i en icke-existerande källare skulle bli imponerade av amerikanska promenadkäppar, men han kände sig bättre till mods när han höll den i handen. Torsten brukade ta med den när de promenerade i Dalby Hage, ifall de skulle stöta ihop med stråtrövare. Något Mats tyckte var pinsamt, särskilt när Torsten sa det så att någon hörde det, men nu var det nästan som att ha Torsten med sig.

Källaren blev en besvikelse. En vanlig hobbykällare med arbetsbänk, lagerhyllor från Ikea, ett gammalt köksbord och en pinnstol. Allt slitet som om möblerna antingen hamnat i källaren för att ingen ville ha dem längre, eller för att de stått där så länge att de fått källarpatina. Över arbetsbänken hängde Mats gamla skrivbordslampa som Torsten kastat bort när armen förlorat ett par delar. Åtminstone hade han sagt att han kastat bort den, att man inte kunde använda den till något längre. Tydligt dög den för källaren. Den hängde på ett par snören, vilket såg instabilt och farligt ut men sådant störde inte Torsten. Mats tände lampan. Ljusstrålen lyste upp en tom vägg som ingen kunde vara intresserad av, men tillräckligt med ljus förirrade sig ner på arbetsbänken för att Mats skulle kunna titta närmare på den. Lampan var inte det enda som hittat ner i källaren. På en spik sidan om bänken hängde Mats nya ryggsäck.

”Jädrans Torsten”, tänkte Mats.

Mats hade frågat Torsten om han sett ryggsäcken, men Torsten hade nekat. Typiskt Torsten. Han tog alltid Mats grejor och glömda var han gjort av dem, och aldrig erkände han att det var han som tagit dem. Det var inte det att han

stal. Han glömde verkligen att han tagit sakerna. Mats tog ner ryggsäcken. Den var fullstoppad med Torstens grejer men inte tung. För att inte glömma den tog Mats på sig den.

Enda skillnaden mellan den här källaren och de Mats sett hemma hos kompisar var att det inte fanns några sågar eller bormaskiner här. Att hitta något sådant hade varit en ännu större chock än källaren själv. Torsten var allergisk mot praktiskt arbete. En gång hade han försökt övertala en elektriker att komma hem till dem för att byta en propp. Inte ens när han erbjöd sig att betala dubbel timlön gick elektrikern med på att komma. Han sa att han var yrkesman och var inte beredd att nervärdera sig själv på det sättet. Inte ens mot pengar. Det löste sig efter att elektrikern förklarat för Mats hur han skulle skruva i proppen.

Nej, en hyvelbänk och en bandsåg hade varit en större överraskning än de flaskor med ödelhjärtan och fladder-mushjärnor som Mats hittade när han granskade hyllorna över arbetsbänken. Ja, så stod det på flaskorna och burkarna. Ödelhjärtan, fladder-mushjärna, alruna, guldpulver, monsunvind, malen ormtunga. Skrivet på samma små självklistrande etiketter som Torsten använde för frysen. Skrivet med Torstens spretiga stil. Om det verkligen var fladder-mushjärnor och ödelhjärtan i flaskorna kunde inte Mats avgöra. Burkarna var fyllda med något konstig, men kanske var det bara torkad svamp. Torsten tyckte om att plocka svamp. Helt säkert var det svamp i burkarna.

”Torsten har blivit galen”, tänkte Mats. ”Eller så är det jag som är galen. Kanske det går i familjen. Vi är galna hela släkten.”

Mats visste inte vilken släkt han menade. Han hade ingen släkt. Ingen mamma, ingen bror, ingen syster, ingen mormor, ingen farmor, ingen morfar, ingen farfar, ingen morbror, ingen farbror, ingen faster, ingen moster, inga kusiner, ingen släkt över huvud taget. Om de inte var inlåsta

på ett sinnessjukhus någonstans och Torsten tyckte att det var pinsamt att nämna det. Men Torsten tyckte egentligen inte att någonting var pinsamt.

Försiktigt flyttade Mats på några av burkarna för att se vad som fanns längst in. Det blev värre och värre. I en rödbetsburk fanns något som såg ut som en torkad apa. Åtminstone hoppades Mats att det var en apa. Bakom den en tomatjuiceflaska med paddslem. Mats skruvade av locket. Stanken fick honom nästan att svimma. Koncentrerad rutten tång spetsad med kattpiss. Efter paddslemmet övergav Mats bokhyllan och granskade resten av rummet.

Mitt på bordet stod en gammeldags flaska, en damejeanne, täckt med ett lakan. Mats lyfte försiktigt på skyngket. På flaskans botten fanns ett vardagsrum i miniatyr med en gungstol, en gammal radio, ett matsalsbord, två stolar och en matta på golvet. I gungstolen satt en docka, en liten gubbe med pipskägg och uppåtvridna mustascher. Gubben sov. Dockan var så naturtroget att Mats inte kunde låta bli att knacka på flaskan. Gubben vaknade med ett ryck och sa något Mats inte kunde höra. Snabbt lossade han korken och hörde gubbens irriterade röst:

”Jag kommer. Sa jag inte att jag kommer.”

Den lille såg sig sömndrucket om. Fick syn på Mats och fräste ilsket:

”Får inte en gammal vätte sitta och... tänka i lugn och ro?”

När Mats inte svarade granskade den lilla mannen honom närmare.

”Och vem är du?”

”Mats.”

”Mats Torstensson”, nickade gubben. ”Ja, det skulle man nästan kunnat gissa. Du ser ut som Torsten Trollkarl gjorde i den åldern.” Den lille mannen skakade ogillande på huvudet. ”Försvinn så att jag kan fortsätta att... tänka.”

Den lille gubben kallade Torsten för trollkarl. Vad me-

nade han? Det fanns många saker Mats ville fråga. Om källaren. Om alla de konstiga sakerna som fanns på hyllorna. Men viktigaste var att få veta vart Torsten tagit vägen.

”Var är pappa?” sa Mats.

”Hur ska jag kunna veta det? Inte kan en hederlig vätte hålla efter en trollkarl. Det kan ingen. Försvinn äntligen, och låt mig fortsätta att... tänka.”

Den lille gubben, vätten, var Mats enda chans att hitta Torsten. Han förstod inte vad som hände men han insåg att polisen skulle inte vara till någon hjälp. Vätten fnös ogillande och slöt ögonen igen. Efter några sekunder öppnade han ett av dem i Mats riktning.

”Jag går inte förrän jag vet var Torsten finns”, sa denne.

”Hur många gånger ska jag behöva säga att jag inte vet var trollkarlen tagit vägen. Det får du fråga någon annan.”

”Vem?”

Den lilla mannen tänkte efter. Tydligt insåg han att han skulle bli av med Mats fortare om han hjälpte honom.

”Den enda jag kan komma på är Hugg. Trollet. Han är skyldig Torsten Trollkarl en tjänst, så det är möjligt att han inte äter upp dig.”

Survätten beklagade trollets bristande aptit. Mats ville säga att han inte trodde på troll, bara småbarn trodde på tomtar och troll, men å andra sidan trodde han inte på vättar heller. Framför allt inte på vättar. Visserligen hade han aldrig hört talas om vättar innan han träffat den lille mannen, men han visste att om han hört talas om dem så hade han inte trott på dem. Han trodde inte ens på dem nu efter det att han träffat en. Det måste finnas en annan förklaring. En naturlig. Förra terminen hade de haft temadag om narkotika. Biologiläraren hade pratat om droger som gjorde att man såg konstiga saker. Mats undrade om inte mjölken smakat lite märkligt.

”Var hittar jag Hugg?”

"Är du dum? Torsten Trollkarl var inte dum ens som barn."

Mats började lära sig hur man skulle tas med den lille surkartan. Han väntade tålmodigt utan att säga något på att vännen skulle fortsätta.

"I Trollskogen naturligtvis."

Trollskogen är en liten skog mellan Dalby och Torna Hällestad. Mats hade varit där många gånger. Där fanns inga troll. Det visste han bestämt men han sa ingenting.

"Tack!"

Vätten knep ihop ögonen hårt för att visa att han inte tänkte säga mer. Innan Mats lämnade källaren täckte han över flaskan så att vännen skulle kunna fortsätta sova. Förlåt, tänka - inte sova. Uppe i huset stängde han automatiskt källardörren efter sig. Innan han gick ut såg han bort mot den. Den hade försvunnit. Där den funnits fanns den gamla vanliga garderoben. Mats gick fram till den, öppnade den och betraktade dammsugaren som stod där den alltid stått. Försiktigt stängde han igen.

2

Trollskogen är ett naturreservat där ingen får fälla träd eller röja. Det gör att skogen ser ostädad ut och är svår att ta sig igenom. Kanske är det skälet till att folk hellre promenerar uppe på Rommelåsen där det finns fina stigar och kaffestuga. Eller kanske inte. Kanske finns det en annan orsak som man inte talar om. Ingen är beredd att erkänna att han inte vill ta en söndagspromenad i Trollskogen för att han är rädd för troll. Troll finns inte. Och om de skulle finnas så vore de små gulliga väsen som de troll man ser i barnböcker. Det vet alla. Att Trollskogen har dåligt rykte bland de bybor som kommer från de gamla familjerna, de familjer som bott i trakten i så många generationer att de talar en dialekt som ingen annan förstår, det är naturligtvis ren vidskepelse. Inte något en bildad människa bryr sig om. Ändå är det sällan att man ser skogsvandrare i Trollskogen.

Hugg förstod inte varför. Han tyckte att det var trivsamt i Trollskogen, men så var han också ett troll. Nu var det höst och det var en månad sen han varit utomhus. Ute var det höstruggigt, på gränsen till minusgrader, men nere i trolllyan var det varmt och gott. Och Hugg gjorde vad varje förnuftigt troll gör på hösten. Han sov. Det brukade han göra från slutet av oktober tills april. Troll är som björnar

på det sättet. De går i idé. Annars liknar björnar och troll inte varandra. Björnar är täckta av brun fäll. Trollens fäll är svart. Björnar har en kort svans. Troll en lång. Björnar har gula ögon. Troll röda. Björnar har munnen full av vassa tänder. På troll tränger huggtänderna ut ur munnen. Björnar väger cirka fyrahundrafemtio kilon och är allätare. Troll väger cirka trehundrafemtio kilon och äter helst kött. Björnar blir ursinniga när någon väcker dem efter det att de gått i idé. Troll blir otroligt ursinniga när man väcker dem efter det att de gått i idé.

Hugg vägde ynkliga trehundra kilon, eftersom han gått ner i vikt medan han sov och dessutom var sirligt byggd för att vara troll. Det skvallrades om att han hade människoblod i ådrorna men inte så att han hörde det. Sådant anses vara en stor skam bland troll. Han hade röda ögon och en lång svans. Hans tänder sköt ut ur munnen och vilade i fåror på hakan. Han liknade inte alls ett litet sött barnbokstroll. Om Hugg råkat träffa på ett sådant näpet litet kryp så hade han genast ätit upp det. Även när han var på gott humör såg han ut som något man bara ser i barnförbudna mardrömmar. Just nu var han otroligt ursinnig. Någon hade väckt honom. Med avsikt. De flesta gånger troll blir väckta är det en olyckshändelse. En svampletare som ramlar ner i ett trollhål. En jägare som tror att han hittat en räv. En skattsökare som inbillat sig att det finns en kista med guld längst in i tunneln. Ingen vettig människa väcker ett troll med avsikt. Och sådana missförstånd är snabbt upplärade. Det tar några minuter, sen kan trollet lägga sig igen. Fortfarande ursinnigt men mätt.

Den här gången var det annorlunda. Någon ropade Huggs namn. Nu fick det var nog. Inte för att han ville någon något illa. Hade han inte försökt ignorerade skrikhalsen? Jo, det hade han. Ingen kunde begära mer. Trollet kastade av sig enruskorna han använde som täcke och kröp upp mot ingången.

Konstigt nog blev Mats inte rädd när han såg Hugg. Trollet var för osannolikt för att man skulle kunna vara rädd för honom. Små gubbar i flaskor var skrämmande men troll med långa betar var bara löjligt. Hugg morrade ilsket när han såg Mats. Inte nog med att han blivit väckt av en människa, till råga på eländet var det en liten mager sak som knappt dög till mellanmål. Dum var han också. Hade inte förstånd att springa för livet. Det var detta som räddade Mats. Om han uppfört sig som man förväntar sig att en människa som upptäckt att han väckt ett troll skulle göra, så hade Hugg sprungit ifatt honom, troll kan på sprintersträckor komma upp i nittio kilometer i timmen, och saken hade varit klar. Att han stod kvar när trollet närmade sig gjorde Hugg misstänksam. Det och trollstaven han lutade sig mot. Visserligen var det en tunn och ynkelig trollkarl, men Hugg hade dåliga erfarenheter av trollkarlar.

"Vad heter du?" frågade han misstänksamt.

"Mats."

"Mats Torstensson?"

"Ja."

"Tusan också", sa trollet och sparkade omkull en hundra år gammal ek.

Innan de sista eklöven dalat till marken var han på väg tillbaka till sin håla. Mats skyndade efter. I dagsljuset kunde man inbilla sig att Trollskogen var vild och farlig. Nu när det var mörkt var det ingen tvekan om att skogen var farlig. Fylld av väsen som en människa inte kunde föreställa sig. Konstigt nog kändes det som om trollet innebar trygghet. Som om det bästa Mats kunde göra var att hålla sig tätt in på honom, trots betarna och de röda ögonen.

Trollet hörde hur Mats följde honom men låtsades som ingenting. Om han inte ville slå ihjäl människoynglet på stället fanns det ingenting han kunde göra. Och det ville han inte. Ynglet var Torstens son. Hugg var skyldig Torsten

något. Dessutom var det bättre att lämna trollkarlar ifred. Det var en egendomlig samling, och ju mindre man hade med dem att göra desto bättre var det. Att äta upp deras barn var inte hälsosamt. Inte ens för troll som annars kan äta det mesta, utan att få ont i magen. Trollkarlar var långsinta och man visste aldrig vad de kunde få för sig om man retade dem. Inte för att Torsten var särskilt grym eller ondskefull. För att vara trollkarl. Om man inte visste bättre kunde man tror att han var som vem som helst, någon man kunde sitta och diskutera vädret med, utan att riskera att vakna upp nästa morgon i en damm tillsammans med en massa andra grodor. Torsten brukade inte förvandla varken troll eller människor till lägre stående väsen med aptit på flugor utan anledning, men det hjälpte inte alltid. Trollkarlar var opålitliga och trolleri var inte något man kunde styra som man ville. Även när de bara ville trolla fram en tunna öl kunde man aldrig veta vad resultatet skulle bli. Mer än en gång hade Hugg sett hur en trollkarl förläget betraktade resultatet av sitt trolleri.

”Hoppsa – det var inte meningen”, var ord man aldrig ville höra från en trollkarl.

Det var bättre att hålla sig på avstånd från trollkarlar, och det gällde också deras barn. Problemet var att detta exemplaret inte lät sig avspisas. Hugg undrade om han skulle bli skrämmd av ett trollvrål. Antagligen inte. Ungen var för dum för att veta vad som var nyttigt för honom.

När Mats kom in i gången började käppen glöda. Ljuset var svagt men tillräckligt. Mats märkte att för att vara någon som inte trodde på troll, så hade han haft många fördomar. Antagligen berodde det på att han läst *Sagan om Ringen* och *Bilbo*. Utan att vara medveten om det trodde han att en trollya måste vara hemsk och äcklig.

Det är möjligt att det finns trollkulor som är både hemska och äckliga, men Hugg var ett ordentligt troll. I hans lya låg

inga avgnagda benknotor och skräpade, och det inte bara för att han var för glupsk för att låta något ätbart förfaras, inte heller dekorerade han med dödsfallar eller uppstoppade fladdermöss. Jordkulan var försedd med väggar timrade av trädstammar. De var inte hyvlade eller barkade, men så skickligt sammanfogade att varken de eller taket släppte in regn och fukt. Timmerstockarna var jämnade med yxa på under- och översida så att de låg tätt intill varandra, och på långsidan var de spetsade till kilar medan det på kortsidan fanns skåror där kilen passade. Golvet bestod av trollstampad jord, hårdare än betong. Den enda möbeln i grottan var Huggs säng, en jättelik brits byggda av samma stockar som väggarna och taket, täckt av ett tjockt lager enris där trollet kunde bädda ner sig. Mats skulle inte vilja bo på detta sättet, bara varelser som sov fem månader om året kunde finna en trollkula hemtrevlig, men det var inte så vedervärdigt som han föreställt sig.

”Släck!” sa trollet och borrhade ner sig i enriset.

Mats ignorerade honom. Mest för att han inte visste hur man släckte käppen.

”Du måste hjälpa mig”, sa han.

Trollet brydde sig inte om att sticka upp huvudet ur riset.

”Varför?”

”Du är skyldig pappa en tjänst.”

Hugg glodde surt bakom en enruska och vägrade svara.

”En tjänst är en tjänst”, envisades Mats.

Människokräket hade rätt men det tänkte inte Hugg erkänna. Han fick hoppas på att människovalpen inte visste att troll besitter en stark känsla för tjänster och gentjänster. Inte för att de nödvändigtvis är mer hedervärda än människor, utan för att man i trollkretsar tar itu med troll som bryter sitt ord på ett handfast sätt. Ett ungt troll fick redan innan han var stark nog att riva sin första älg höra att den som inte betalar sina skulder hamnar i grytan. (Att någon

hamnat i grytan är ett populärt uttryck bland troll, och det betyder inte alltid bokstavligen att vederbörande numera är en del av en närande, om än något fet, måltid.) Om du lovar någon något, oavsett vem denne någon är och vad du lovat denne, är du tvungen att stå vid ditt ord. Gör du det inte vågar inget troll lita på dig. Sådant var farligt. Du kan aldrig veta när uppretade bönder med facklor och kokande olja står utanför dörren. Då behöver man hjälp av sina artfränder.

Och Hugg hade gett Torsten ett löfte. Inte frivilligt, inte för att han tyckte om trollkarlen, inte för att han fick betalt för det, utan för att Torsten gjort honom en tjänst. Det innebar inte att Hugg hade lust att göra valpen några gentjänster. Det enda Hugg ville, var att somna om och sova tills våren.

”Kan så vara”, medgav han buttert.

”Pappa behöver hjälp”, sa Mats bedjande.

Trollet slog handen i väggen med en sådan kraft att hålan skakade och taket hotade att störta in. Det gick inte att komma undan. Han skulle bli tvungen att lämna lyan mitt under vintermörkret och bege sig till Lund.

Den onda staden Lund – fylld av människor och andra farliga ting.

”Jag hjälper dig”, morrade han. ”Men kom ihåg att det är för att jag är tvungen, inte för att jag vill.”

Hugg drog på sig ett gammalt militärtält och började packa för resan. En spikförsedd klubba, ett halvt får, knogjärn för båda händerna, knivar, en yxa, järnspett, rep, delar av en ko, bild av mamma och de trollsyskon hon inte ätit upp, en andra spikförsedd klubba ifall den första skulle gå sönder när man dängde den i huvudet på någon, och lite annat småttrevligt.

Mats blev förvånad när han insåg hur mänsklig trollet såg ut efter det fått på sig kläder. Visste skulle folk titta både en och två gånger om han gick förbi köpcentret, men efter

ett tag vande de sig säkert och det var inte troligt att någon skulle ringa efter vare sig polis eller hundfångare. Ändå hoppades Mats att de inte skulle möta någon han kände. Om det kom ut att han hade kompisar som Hugg skulle han aldrig våga fråga någon av tjejerna om de ville gå på bio. Mats skyndade efter.

”Klättra upp!” sa trollet när de kommit ut i det fria.

Mats förstod inte vad han menade.

”Vart?”

”På mina axlar”, fräste Hugg. ”Med de där ynkliga benen du har tar det för lång tid, och se för hundan till att du inte bländar mig med trollstaven.”

Staven slocknade av sig själv när Mats inte längre behövde något ljus. Han klättrade med viss svårighet upp på trollets axlar. Väl uppe upptäckte han att det inte är bekvämt att rida på ett troll. Till att börja med har troll ingen hals så Mats var tvungen att slå benen om huvudet på trollet, vilket gjorde det svårt att hålla fötterna undan från huggtänderna. Även om Mats inte var rädd för trollet kunde han inte hjälpa att tänka på vad som skulle hända om det av ren tankspriddhet tog en smakbit av läckerheterna som dinglade framför munnen.

”Vart ska vi?” undrade han.

”Till Lund.”

”Kan vi inte ta bussen?”

Trollet skrattade vid tanken på att man skulle kunna ta bussen till Lund. Sen blev han allvarlig.

”Akta dig för att prata sådana dumheter när vi kommer in till Lund. Kom ihåg att Lund är en farlig stad; full av stråtrövare, halsavskärare och onda magiker.”

Mats hade varit i Lund många gånger, utan att se vare sig stråtrövare eller halsavskärare. (Hur de onda magikerna såg ut visste han inte så där var han inte säker.) Å andra sidan hade han aldrig varit där tillsammans med ett troll. Torsten

tyckte inte om Lund. Han undvek att åka in till stan och när kom tillbaka från ett av sina sällsynta besök sa han alltid:

”Det där gick ju riktigt bra. Jag har både huvudet och plånboken i behåll. Det är inte klokt vilken tur man kan ha.”

Nu undrade Mats om Torsten vetat mer än han sagt.

”Lund ligger åt andra hållet”, nöjde Mats sig med att säga.

”Vi måste ta tunneln”, grymtade trollet. ”De släpper inte in troll genom stadssportarna.”

Dussintals frågor snurrade runt i Mats huvud med den enda han fick fram var:

”Varför inte?”

”Gamla fördomar. Troll har vissa vanor som en del människor finner irriterade. Inte för att Lundaborna har någon anledning att sätta sig på höga hästar. De gör saker mot varandra som inget anständigt troll skulle få för sig.”

Trollet försökte se moraliskt upprörd ut, men det var dömt att misslyckas. De trampade vidare under tystnad tills de nådde byn. Mats tyckte att det kändes kusligt när de kom in bland husen. Visserligen var Dalby alltid dömt efter klockan tio, men en eller annan medelålders man som luftar hunden eller någon tonårsflicka på cykel brukar man se. Denna kvällen var byn övergiven. Villorna var desamma som alltid, men trots att det lyste i fönsterna kändes de mindre verkliga än trollet, månen, träden och de djur som gav ifrån sig hjärtslitande ljud inifrån skogen. Mats kom på sig med att vara mer rädd för det stygga som dolde sig inne i husen; universitetslektorer, högstadielärare, tandläkare, förlagsredaktörer, revisorer och ännu ohyggligare varelser, än det som fanns ute i mörkret. Varför förstod han inte. Det var vanliga människor. Sådana som han själv och Torsten.

Men var de vanliga människor? Han och Torsten? Vanliga människor hade inte osynliga källare under huset. De höll inte heller små män i glasflaskor. Och det farligaste de kunde hitta i Trollskogen vore en uppretad kanin. Och

här gick Mats tillsammans med ett troll genom Dalby. Då kunde han väl inte vara en vanlig människa? Inte ens när trollet förklätt sig. Mats tittade på trollet när de passerade en gatlampan. Nej, skynket skulle inte lura någon. Det var bara nere i lyan som Hugg sett mänsklig ut. Hugg var ett troll som dragit på sig ett tiomanna tält. Och det var inte bara tänderna som avslöjade honom. Eller sättet han var sammanfogad av delar som inte riktigt passade ihop. Eller att han plöjde sig fram genom tillvaron som om den var fylld av osynliga hinder. Eller att pälsen stack upp ur det som borde ha varit kragen. Eller att ögonen glödde röda och självlysande när de passerade en gatlykta. Nej, problemet var att oavsett hur mycket kläder och tält man hängde på trollet, så såg Hugg fortfarande ut som ett rovdjur, ett människoätande rovdjur, precis som en tiger förblir en tiger även om man knyter en stor röd rosett runt halsen på den.

Mats kom på sig med att önska att de skulle träffa Röde. Röde gick i en parallellklass och terroriserade honom sen de gick i trean. Inte för att han hade något emot Mats. Röde terroriserade alla elever på skolan, samt en del av lärarna. Mats hade senast råkat ut för honom i början av terminen då han hade låst in Mats i ett skåp i omklädningsrummet. Inte för att han ville Mats något illa eller ens för att han var på dåligt humör, utan för att skåpet och Mats råkade befinna sig i samma rum.

De skulle till kyrkan. Den gamla domkyrkan. Eller kanske till kyrkogården? När de kom närmare såg Mats att kungsgården som ligger sidan om kyrkan var omgiven av murar som han aldrig lagt märke till tidigare. Massiva murar, krönta med torn. Och innanför murarna ett kärntorn utan fönster och med en smal dörr på tredje våningen. Det enda sättet att komma in i tornet var att klättra uppför en smal trätrappa, knappt mer än en steg.

Kungsgården var vilken bondgård som helst. Lite äldre

men inte annorlunda. Edvardsson som bodde där födde upp hästar och små råtthundar. När Mats var yngre hade han ofta gått ner till hästarna med gammalt bröd. Förra gången Mats cyklat förbi hade det inte varit något konstigt med kungsgården. Nu fanns där en vallgrav som inte funnits där på eftermiddagen. Antagligen kom vallgraven och murarna från samma ställe som källaren under huset.

Uppe på murarna tyckte han att han skymtade skepnader med armborst och hillebard. Hur kunde han missat dem tidigare? Han cyklade förbi var dag. Cyklade? Mats var tvungen att anstränga sig för att minnas vad det var. Nej, han visste vad cykla var. Hans egen cykel var blå med arton växlar. På något sätt visste han vad cykla var på samma sätt som han tidigare vetat vad troll var. Något han sett bilder av men inte trott på.

”Skärpning Mats”, tänkte han. ”Nog tusan kan du cykla.”

Till sin lättnad insåg Mats att det kunde han. Kungsgårdens murar fanns där fortfarande, om än något dimmigare som om verkligheten tunnats ut, men ju tydligare han kunde föreställa sig sin cykel desto överkligare blev de tills de gav intryck av ett överdimensionerat legobygge.

”Var ska vi?” frågade han.

”Ner i kryptan.”

Mats försökte komma på vad en krypta var. Var det inte som en kyrkogård i källaren? Han hade ingen lust att tillbringa tid på en kyrkogård, framför allt inte på en inomhuskyrkogård, inte ens för Torstens skull. Febrilt drog han trollet i öronen för att få det att stanna. Om han varit mer insatt i hur troll fungerar skulle han ha insett att det var hopplöst. När ett troll bestämt sig för någonting kan bara någon som är väldigt härdig med en yxa få det att ändra sig.

Hugg tog Mats sparkar för en uppmaning att sätta fart och gick från skritt till trav. Hans trav var inte av den sorten att han skulle ha vunnit någon pokal på Jägersro, om han

inte bestämt sig för att vältta medtävlarna redan i starten, men avsaknaden av elegans gör ingenting när man befinner sig på en kyrkogård klockan tolv på natten. Gravstenarna blixtrade förbi i ett rasande tempo. Mats slutade att sparka och koncentrerade sig på att hålla sig kvar på trollet. Om han haft tid att tänka efter så hade han insett att det var ett misstag. Det är bättre att riskera att slå huvudet i en gravsten än att följa med ett främmande troll på en utflykt till en underjordisk kyrkogård. Tyvärr fanns det ingen tid att tänka. Trollet slog om i en galopp som mer påminde om ett jordskred än något sätt en häst kunde röra sig på. Den vilda ritten förde dem uppför kyrkogårdens huvudgång, längs kyrkans murar, till ett sällan besökte hörn där Hugg slängde upp en lucka.

De var nere i kryptan. Först såg Mats ingenting, sen började käppen glöda. Mats önskade att han visste hur den fungerade. Hur man stängde av den. När den lyste såg han mer av kryptan än han ville. På golvet låg stora stenplattor med konstiga bokstäver. Mats kunde inte läsa vad som stod på stenarna men han visste vad de var. Gravstenar. Man begravde biskoparna inne i kyrkorna så att de inte skulle behöva trängas med vanliga människor ute på kyrkogården. Det fick de gärna göra för Mats. Han hoppades bara att liken hade vett nog att bli liggande under stenarna. Mats var inte rädd för mörker. Inte det minsta. Däremot för spöken. Han var livrädd för spöken. Alla former av spöken. Gastar, vålnader, gengångare. Inte för att han träffat något. Han gjorde sitt bästa för att undvika dem. Tyvärr var han rädd att det skulle vara slut med det. Kryptan såg ut som ett ställe där spöken trivdes. Hugg svepte ner Mats från sina axlar och satte honom försiktigt på golvet.

"Hur var det nu det var?" mumlade Hugg för sig själv.
"Där borta måste det vara."

Mats stod stilla medan trollet gick mot bortersta delen

av kryptan.

"Hit åt!" ropade Hugg.

Mats rörde sig inte. Han kunde inte röra sig. Han var stel av skräck. De flesta som är rädda för spöken tror inte på dem. Inte egentligen. Det gjorde Mats. Han visste att det fanns spöken, precis som han visste att det fanns flygplan och telefoner. Det fick man inte säga för då tyckte folk att man var konstigt. Men han visste. Han kunde känna deras närvaro. Han visste att de ville honom ont. Torsten brukade trösta honom när han vaknade på natten och var rädd.

"Du behöver inte vara rädd", sa Torsten. "Jag vet hur man handskas med spöken. Hit vågar de sig inte."

Av någon anledning trodde Mats honom, trots att det fanns så mycket annat som Torsten inte visste hur man handskades med. Exempelvis hushållsmaskiner och bilar.

"Vad är det med dig?" undrade Hugg när Mats inte kom.

"Jag är rädd", medgav Mats motvilligt.

"Rädd för vad?" sa trollet förvånat.

"Spöken."

"Finns det inga här", konstaterade trollet. "Varulvarna har skrämt bort dem."

Det gjorde inte Mats lugnare, men han ville inte Hugg skulle tro att han var en mes som var rädd för varulvar. Hugg lyfte upp en av gravstenarna. Mats hann se att biskop Peder låg under den. Han hade ingen aning om vem biskop Peder var och ville heller inte träffa honom. Trollet vinkade uppmanande åt honom att han skulle stiga ner.

Mats blev stående. Han tänkte inte gå ner i ett mörkt hål. Oavsett om det var varulvar eller spöken som lurade där nere. Nu skulle han tacka för sig och gå hem till Kaplansvägen, titta på teve och läsa en bok. Och i morgon när han vaknade skulle det inte finnas någon källare under huset, och Torsten skulle vimsa runt i köket precis som vanligt.

"Nå?" sa Hugg.

Aldrig. Aldrig någonsin tänkte Mats klättra ner i mörkret. En röst inom honom viskade:

”Vad händer med Torsten om du inte gör det?”

Ja, vad skulle hända med Torsten om inte Mats hjälpte honom?

Det var löjligt.

Trams.

Torsten var vuxen och kunde ta hand om sig själv.

Och vad kunde Mats göra?

Skulle han slåss med monster?

Faktiskt var det så att Mats inte kunde slåss. När han inte kunde undvika ett slagsmål fick han stryk. Det här hade Torsten själv ställt till med, med sin källare och sina konstiga saker. Han fick klara sig själv. Han var vuxen.

Mats visste att han ljög för sig själv. Torsten var i teorin vuxen, men i allt praktiskt var han ett barn. Så länge Mats kunde minnas var det han som tog hand om Torsten och inte tvärtom. Torsten var snäll och hygglig men fullkomligt hjälplös. Om inte Mats passade upp lurade folk honom ständigt. Det var som om de inte kunde låta bli. En blick på Torsten och de visste att här fanns ett hjälplöst offer. De glömde allt om heder och moral. Gamla tanter som var kända för att klappa barn på huvudet och dela ut karameller förvandlades till bedragare och lurendrejare. Konsumföreståndaren som var kristen och medlem av broderskaparna hade sålt en pall utgångarna fikon i konjak till Torsten, och det för ett högre pris än vad de kostat medan de fortfarande gick att äta. Han hade tagit tillbaka burkarna efter det att Mats påpekat att det fanns lagar och förordningar och Kvällsposten, men han hade inte skämts över att han försökte lura Torsten. Det var som om folk tyckte att det var helt i sin ordning att stjäla så länge Torsten var offret. När grannens pojke konfirmerades hade kyrkoherden försökt sälja sin tjugo år gamla Opel till Torsten, trots att han visste

att denne inte hade något körkort.

”Kalle Kadett är lite till åren men han spinner som en symaskin”, hade han sagt och lagt armen om Torstens axlar.

Om inte Mats hållit ett öga på Torsten hade de med säkerhet haft en skrothög stående framför huset i åratals. När Mats drog bort Torsten väste kyrkoherden ilsket som en uppretad ödla. Mats såg inte fram emot konfirmationsundervisningen. Uttrycket i prästens ansikte bådade inte gott. Det påminde om en reptil som blivit berövad ett säkert byte.

Och om vanliga hyggliga människor gjorde på det sättet var det inte svårt att gissa vad de odjur som fanns i den onda staden Lund skulle ta sig till med honom. Stackars Torsten. Han var som ett oskyldigt lamm i en skog full saker som vargarna var rädda för. Den ende som kunde hjälpa honom var Mats, även om han inte visste hur det skulle gå till.

Mats gick fram till trollet som lyfte ner honom i graven.
”Maka på dig, grabben.”

Han tryckte sig mot väggen så att trollet kunde hoppa ner och stänga graven efter sig. Nu var Mats glad över att käppen glödde. Tack vare den såg han att de inte befann sig i en grav, utan i en lång gång. Mats rädsla försvann när han kom ner i tunneln. Här fanns inga spöken. Det var han säker på. Hugg tog ledningen och Mats var tvungen att springa för att hinna med. Inte jogga utan riktigt springa. Någon gång under ilmarschen mindes Hugg människovalpen och saktade in. Tunneln var för trång för att han skulle kunna vända sig och se hur det gick för Mats.

”Var det är det med dig?” sa han över axeln.

”Jag kan inte springa fortare”, stötte Mats fram.

”Kom hit!” sa Hugg. ”Kryp mellan mina ben.”

Mats gjorde som han blivit tillsagd. Trollet tog honom i famnen och satte sig iväg i full galopp. Tunneln skakade under honom och små bitar av taket ramlade ner på dem.

”Taket”, sa Mats.

”Ja?”

”Det störtar in.”

”Tror jag inte. Har det aldrig gjort förut.” Hugg galopperade ostört vidare. ”Skulle du förresten råka känna hur någon nafsar dig i tårna, så säg till innan du blir av med foten.”

Mats fötter sköt upp i luften av sig själv. Hur hade det kunnat bli så här? Äventyr var nog roligt när man läste om det, också sådana äventyr som innehöll troll, vättar, demoner och annat otyg, men när man var tvungen att sticka upp fötterna i luften för att inte bli av med dem var det inte längre kul. För att inte tala om risken att bli levande begravd under ett nerstörtande tak. Han ville tillbaka hem till Dalby. Till det riktiga Dalby. Till huset på Kaplansvägen. Så som huset varit innan han hittade källaren. Han ville ligga i sitt rum och läsa en bra bok medan Torsten kremerade kotletter i köket. Kom de tillbaka hem oskadda skulle han säga åt Torsten att det fick vara slut med fladdermushjärnor, vättar i glasburkar och annan trams. Ville Torsten vara originell fick han nöja sig med att förvandla trädgården till en skånsk regnskog. Efter vad som kändes som timmar, vad som måste ha varit timmar, stannade trollet.

”Nu är vi här”, sa han, ”i den farliga staden Lund.”

Hugg satte försiktigt ner Mats och klättrade uppåt. Mats hörde hur han stånkade och stönade. Något satt fast. Trollet tog spjörn med ryggen och tryckte med all kraft. Hindret gav med sig med ett brak. Det blev ljust i tunneln. Trollet svängde sig upp.

För ett ögonblick var Mats rädd att han skulle bli lämnad kvar i mörkret, men Hugg sträckte ner en hand och Mats blev uppdragen i Lund på samma sätt som en gädda åker upp ur en vak. Ut i dagsljuset. Ljuset var så intensivt att Mats måste blunda. Hur kunde det vara mitt på dagen i Lund när det varit natt i Dalby? Så länge hade de inte varit

på väg. Lydde inte dygnet samma lagar här eller gick tiden
fortare? Och det var varmt! Inte höst. Försommar. Tveksamt
öppnade Mats ögonen och slöt dem snabbt igen.

Jörgen Hansen är född 1957 i Helsingborg. Studierna i Lund ledde fram till en fil. kand. i rättsociologi och juridik, varefter han arbetade för Riksåklagaren och Brottsförebyggande Rådet. Han har skrivit ett antal kritikerprisade romaner bland annat *Malmodeckarna* om Kirre.

Mitt på bordet stod en gammeldags flaska, en damejeanne, täckt med ett la-

kan. Mats lyfte försiktigt på skynket. På flaskans botten fanns ett vardagsrum i miniatyr med en gungstol, en gammal radio, ett matsalsbord, två stolar och en matta på golvet. I gungstolen satt en docka, en liten gubbe med pipskägg och uppåtvridna mustascher. Gubben sov. Dockan var så naturtroget att Mats inte kunde låta bli att knacka på flaskan. Gubben vaknade med ett ryck och sa något Mats inte kunde höra. Snabbt lossade han korken och hörde gubbens irriterade röst:

»Jag kommer. Sa jag inte att jag kommer.«

Den lille såg sig sömndrucket om. Fick syn på Mats och fräste ilsket:

»Får inte en gammal vätte sitta och... tänka i lugn och ro?«

»Jörgen Hansen har ett litterärt handlag med miljön som är beundransvärt, en kärvhet och lyskraft i skildringen som är rena poesin.« *Ruth Halldén, Dagens Nyheter*

Förlaget Orda

www.forlagetorda.se

ISBN 978-91-7497-011-1

9 789174 970111